

MARTIN JUN

KŘÍVDA

ROMÁN O ZDĚDĚNÝCH TRAUMATECH

COSMOPOLIS

COSMOPOLIS®

MARTIN JUN

KŘIVDA

ROMÁN O ZDĚDĚNÝCH TRAUMATECH

Czech edition © Grada Publishing, 2024
Author © Martin Jun, 2024

ISBN 978-80-271-5390-9

Nikoletě

a

Šarlotě

KNIHA DANIELINA

Otcové jedli nezralé hrozny a synům trnou zuby
(Ezechiel 18:2, Starý zákon)

1.

Příběh, o který se chci podělit, nezačal setkáním líčeným v této kapitole. Dá se říct, že tam začal až jeho konec. Nic to nemění na tom, že setkání *U Zelené žáby* bylo zlomové, protože vše před ním se odvíjelo bez mého přičinění. Jenže jak jsem s vyprávěním postupoval kupředu, stále častěji jsem se musel vracet do minulosti, aby se stalo srozumitelnějším. A navzdory původnímu záměru zůstat mimo hlavní dění jsem na sebe nakonec prozradil o dost víc, než jsem plánoval. Celé se mi to vymklo. Někdy prostě autora divadelní hry pošlou nečekané události na jeviště mezi herce a musí s nimi představení dohrát.

Během měsíců následujících po onom osudném setkání jsem mnohokrát pochyboval, zda by bývalo nebylo ro-

zumnější nechat minulost spát. Když ve zprávách sleduju archeology rozebírající prastarý hrob, mračím se: kdo jim dal právo rušit posvátný klid mrtvých? Poznatky, poklady... no a co? Přitom ani já jsem si podobné vykrádání neodpustil. A nejenže jsem při něm objevil fakta zcela nová, doplňující, také jsem vyvrátil mnohé nepravdy (ano, obhájit si to mohu jen oním naivním „nadzákonem“, který káže za všech okolností odhalovat „pravdu“) a vykreslil životy některých lidí ve značně nelichotivém světle. Nezbytně si tedy musím klást otázku, jestli to stálo za to.

Tehdy už jsem žil sám. Tolik jsem lpěl na tom, abych neopakoval chyby rodičů, aby naše rodina zůstala pohromadě, až se nakonec rozpadla. Možná jsem se toho neměl držet tak křečovitě, říkal jsem si, a bylo by to dopadlo jinak. Ve svém okolí jsem si nicméně všiml, že lidé z rozvedených rodin mají v dospělosti tendenci akceptovat myšlenku rozvodu snáz. Asi je to pro ně jedna z legitimních možností vývoje vztahu, byť ne příjemná, a oni si ve chvíli krize řeknou: „Aha, to už tu bylo, tak tedy dobře.“

Teď už mi přijdou všechny mé předešlé rozchody banální. Prošel jsem si jako většina lidí několika, v pubertě stačilo přestat se vídat, později se musel někdo odněkud odstěhovat, začaly dohady o společné věci. Dodnes si pamatuju, jak mě rozčílilo, když mi jedna dívka při

rozchodu řekla, že si ten ručník, co mi dala, nechá, protože se líbí její mámě. Nečekala, jak budu vyvádět. Kvůli blbému kusu hadru! Jistěže vůbec nešlo o něj, jenže když vás někdo opustí, a ještě vám chce sebrat ručník, jste při duševní nevyzrálosti schopní vzít to jako záminku k průchodu nahromaděného vzteku. A přitom je to miliard světelných let vzdálené situaci, kdy jde při rozpadu vztahu o děti. Ve srovnání s tím vypadají všechny moje předchozí rozchody směšně.

Úplně na začátku se sice dostavil osvobozující pocit, že můžu jít kdykoliv kamkoliv s kýmkoliv, protože mě doma nečeká rodina. Ale velice brzy se mi v žaludku vytvořila dutinka neklidu a nespokojenosti, která se neustále rozrůstala navzdory bujnému životu starého mládence.

Večer v *brasileiru U Želené žáby* byl jiného druhu. Zamířil jsem najisto k malému stolku pro dva, který jsem si předem pečlivě vybral. Ihned jsem si ověřil, že vedlejší, stejně malý stůlek už je obsazený jedním párem. Žena můj pohled, o nedefinovatelně krátký okamžik delší, než by se slušelo (jak by se řeklo za časů Franze Kafky, jenž se narodil na samém okraji bývalého Židovského města, jen pár kroků odtud), nepochybně zachytila.

Její tvář mě ihned zaujala. Netuctový půvab, jemuž vévodily uhlově černé vlnité vlasy, živé oči. A nad nimi výrazné tmavé obočí, téměř by se dalo říct mužské, což

myslím jako poklonu, protože nemám rád ta zbytečně zdevastovaná obočí domalovaná klaunskými pastely u žen mé generace. Některé její rysy mi byly povědomé. Jen dobře vím, jak je to zrádné – když chcete vidět nějakou podobnost, tak ji vždycky najdete, tak jako na vás vždy sedí něco z horoskopu pro vaše znamení.

Měli jsme se sejít s kamarádem Markem, ale jako tradičně měl zpoždění. Celé to zkazí, pomyslel jsem si. Projížděl jsem telefon a snažil se zachytit, co si ti dva vedle říkali. Bylo toho podezřele málo. Zatímco z ní sálala energie, muž oproti (tedy fakticky po mém boku) seděl upjatě, občas na ni nesměle pohlédl a rychle znovu sklopil zrak k desce stolu. Na mě se ani jednou nepodíval. Ona mluvila s hlasitostí člověka, kterému nesejde na tom, co si o něm kdo myslí, on téměř šeptal.

Přiznávám, že jsem byl celou dobu nervózní. Přispělo k tomu i to, že kdykoliv jsem otočil hlavu jejich směrem, abych vyhlížel Marka (což byla víc záminka než netrpělivost), podívala se i ona na mě. Nezdálo se, že bych jí taky někoho připomínal, její pohledy byly spíš projevem zájmu, jehož příčinu jsem nechtěl hádat. Byla velice štíhlá, na můj vkus až moc, a z drobných vrásek kolem očí (daň za jemnou pokožku) bylo vidět, že nebude mít daleko do čtyřicítky. Ale to byly jediné vady – pokud to lze za vady označit – jejího atraktivního vzezření.

Marek konečně dorazil a okamžitě způsobil zmatek, když na krátké cestě od šatny dokázal ztratit vydaný žeton, který pak ještě dlouho hledal na zemi všude okolo. Uklidnil se, až když ho číšník ujistil, že mu tašku vydají na odchodu i bez žetonu.

„Proč jsme nešli do normální hospody?“ čertil se, jako by všechny problémy způsobil obsluha, a ne jeho roztržitost. Mírnil jsem ho, protože jsem netoužil být středem pozornosti. Měl to být poklidný večer, kdy budu hlavně poslouchat.

Markovi nedělalo problém chopit se slova, protože byl ještě pořád nadšený z té herečky, kterou sbalil při castingu. Nechal jsem ho, ať povídá, a většinu pozornosti jsem věnoval páru vedle. Konverzace mezi nimi stále uvadala, nebo to tak v kontrastu s naším stolem alespoň vypadalo.

Marek vyprávěl a já přikyvoval, jenže najednou zmlkl, jako by si uvědomil, že ho nevnímám. Musel jsem něco říct. Využil jsem faktu, že Marek práci získal na základě mého doporučení, a zdůraznil jsem, že by se bez toho nepoznal ani s tou herečkou. Zároveň jsem otevřel menu na stránce s destiláty. Samozřejmě jsem jenom provokoval, nicméně rum mi mohl opravdu udělat dobře, protože na mě už pár dní něco lezlo. Popravdě jsem vůbec nebyl v kondici, ale ani jsem neuvažoval, že bych setkání zrušil – kdoví, kdy by zase nastala taková příležitost.

„Tu jsem si sbalil sám, Arne,“ ohradil se rezervovaně kamarád. „Ani tu roli nedostala.“

„Ještě aby,“ pálil jsem automaticky, aniž mi došlo, že přítel není dost nad věcí, aby to uznal. Rychle jsem začal jmenovat rumy, které přicházely v úvahu, a připojil, že zvu já.

Tu známost jsem mu rozmlouvat nemínil, byť jsem o herečkách věděl své. S několika jsem se na place sblížil (párkrát i na hotelu), ale pokud jde o vážné vztahy, vykazovaly nápadně často nežádoucí povahové rysy jako nestálost.

Přesto mi kamarádi mimo branži záviděli práci u filmu hlavně kvůli nim. Jeden z nich si nikdy neodpustil větu z *Černých baronů*, kterou Kefalínovi – v civilu rovněž asistentu režie – říká rozjívený vojenský lékař: „Kamera... herečky... píchání... chlastání, co?“ Zpočátku jsem jim vysvětloval, že u velkých produkcí působím většinou jako druhý asistent režie, což není pro herečku zrovna lákadlo. A že čím bezvýznamnější herečka, tím větší má tendenci dělat si ze mě poskoka. Mohl bych jmenovat několik, co dnes chodí do zábavných pořadů a lidé u televizí o nich říkají: „To je ale sympatická holka!“ Přál bych jim (i svým kamarádům) mít jednu takovou alespoň den na starost.

Později jsem podobné poznámky k své profesi zkoušel převést na vtip a nabádat je, ať si laskavě uvědomí, že i když mám aktuálně zodpovědnost za celý film, mlu-

víme pořád o práci „pomocného režiséra“, a jelikož jim snad nejsou neznámé pojmy jako „pomocný dělník“ nebo „pomocná škola“, mohli by být schopni z toho odvodit patřičné závěry. Ale kamarádi na to měli vlastní náhled. Když pak jeden z nich prohlásil, že jako asistenti režie začínaly i takové veličiny jako Hitchcock nebo Kurosawa, vzdal jsem to úplně.

Marek si zatím prohlížel nabídku rumů, pak se zarazil a upřeně se na mě podíval. Jelikož jsem od něj čekal kaválrský výpad na obranu dámy, vybuchl jsem smíchy, když se celý rozjařil, přimáčkł si menu na hrudník a v předklonu (jako by chtěl ztišit hlas) hlasitě zahlaholil: „Čoveče, ty zrzky jsou stejně nejlepši!“

Ještě rozesmátý jsem reagoval světáckým moudrem převzatým od filmového architekta: „Bodejť! Rezavá střecha, vlhkej sklep.“

Marek ten fórek neznal, půl vteřiny trvalo, než mu to docvaklo, a do té půlvteřiny se stačil od vedlejšího stolu vklínit zvonivý ženský smích. Marek si černo vlásky dosud ani nevšiml a byl z toho zaražený. Nejenže nás poslouchala, ona se navíc netaktně zasmála (mému) prisprostlému vtipu, u něhož nebylo jasné, jestli (jeho) hereče právě lichotí.

„Pardon,“ řekla černo vláska a zakryla si dlaní ústa jako malá holka, která u nedělního oběda vyslovila cosi nevhodného a ani při omluvě nedokáže potlačit vrozené uličnictví.

Všiml jsem si při tom tenkých prstů opticky prodloužených o perfektně nalakované nehty. Nepokrytě mi zírala do očí a jasně v nich jiskřilo. Sice mi to lichotilo, ale taky – a to nejsem dvakrát útlocitný – mi bylo trapně. Muž proti ní se neusmíval, měl úplně rudé uši.

V Markových očích jsem četl otazníky: viděl jsi to, co to mělo znamenat, znáš tu ženskou?

Abych získal čas, upil jsem ze speciální trojpanákové skleničky, která zrovna přistála na stole. Zatímco mě kubánský rum pálil v bolavém hrdle, obočím jsem naznačil: proti gustu...

Marek se s pokrčením ramen znovu rozpovídal o své přítelkyni a já se ponořil do vlastních myšlenek. Uvědomil jsem si, že mi nejsou povědomé jen některé rysy té ženy, ale celý obličej. Jména zapomínám, ale obličeje si pamatuju. Tenhle jsem nepochybně už viděl! Jestli o mě projevovala zájem, tak dobře, to nemuselo být na škodu. Ale že jsem ji znal, to mě vyvedlo z míry. Lovil jsem horečně v paměti, a než kamarád dokončil svoji tirádu, přišel jsem na to odkud.

2.

Poprvé jsem ji potkal už někdy na přelomu tisíciletí na fakultě. Zatímco já jsem studium končil, ona teprve začínala, takže jsme se víceméně mýjeli. Společně jsme tam

strávili maximálně rok, přičemž já se ve škole prakticky neukazoval, kromě jiného proto, že jsem se konečně dostal na FAMU. Na FHS mi zbývalo jen dopsat diplomku, zdálo se mi škoda to po těch letech nedotáhnout, i když jsem tam původně šel čistě z nouze. A tak jsem ten jeden rok dělal dvě vysoké školy zároveň, čímž jsem se v hospodách ledabyly chlubil.

Fakulta humanitních studií (při mém přijetí ještě Institut základů vzdělanosti) byla pro všechny a pro nikoho, byla trnem v oku akademické obci a já si ani na téhle škole vyvrženců nepřijatých jinde nevedl nijak zvlášť dobře. Samozřejmě jsem si vybíral semináře k fotografii, přednášky o filmu a podobně, a tam jsem problémy neměl. Ale proděkan Pinc mě při hlavní zkoušce z filozofie, která se pompézně nazývala *skeletový atest*, označil za „černou ovci ústavu“ a mně nezbylo než na to být hrdý, protože byl o pár let dřív usvědčen z plagiátorství. Měl jsem odpor k fenomenologii, kterou prosazoval jako vrcholné stádium filozofie, ale celkově jsem o filozofii nevěděl dost, abych se mohl s komisí přít. Moje strategie byla vše jim odkývat. A s tím jsem narazil – absence vlastního názoru zřejmě vadila úplně nejvíc, což jim bohužel vyčítat nemůžu.

Napoprvé mě vyhodili, podruhé mi dali čtyři kredity z celkových (tuším) dvaceti, naprosté minimum. Očekával jsem, že až budu na závěr studia obhajovat diplomovou

práci, Pinc si na mé tristní výkony vzpomene a dá mi to ještě jednou sežrat. Z toho nekoukal zisk mnoha kreditů, které jsem nutně potřeboval k ukončení studia na „Pincitutu“, jak ho nazýval spolužák Vojtěch Rynda, který se rovněž zajímal o film a dnes dělá filmového kritika. Kromě té obhajoby jsem měl dostudováno, ale pro jistotu jsem se v tom semestru zapsal na několik přednášek, abych získal bodovou rezervu. Pak by mi stačilo obhájit s odřenýma ušima, Pinc nepinc.

Tehdy se již prakticky všechna výuka přesunula do nové cihlové budovy v Jinonicích, ale na některé přednášky se pořád chodilo do Legerky. Tamní zaprášený dům stál přímo u nejrušnějšího místa magistrály. Malé místnosti k výuce byly původně nemocničními pokoji a na zdech zůstaly dlaždičky částečně zakryté plakáty z dvojstran časopisu *Přítomnost*. Z vyhřezlých vodovodních trubek, umyvadel a dlaždic na studenty dýchala ponurá špitální atmosféra. Ze strany k magistrále ani nešla otevřít okna (původně tam totiž byly operační sály), aby se vyvětral těžký vzduch, prach zašlapaný do koberců, roky utrpení prosáklé omítkou až na cihlu. A že to bylo utrpení opravdové, k tomu stačí upřesnit, že v těch prostorách bylo velmi dlouhou dobu oddělení popálenin.

Kolik lidí tam asi přestálo nekonečný čas v ukrutných bolestech, kdy jejich seškvařená kůže halabala zakrývala

obnažené maso, kdy zamotaní do obvazů dnem i nocí čekali, až se jejich pokožka obnoví, až seschne odumřelý povrch a lékaři ho budou moci chirurgicky odstranit? Kolik lidí tam v agónii přivolávalo milosrdnou smrt? Mnohokrát jsem zvířecky nasával vzduch, protože jsem měl pocit, že cítím dezinfekci nebo spáleninu.

Kdo měl pro tyhle věci trochu vnímavost, vůbec nepochyboval, že mezi těmi zdmi vypustilo duši kvantum lidí. Dokonce se vyprávělo, že tam v noci straší a že tam na pedagogy s večerem dopadá nesnesitelná tíseň. Petr Zima, protřelý afrikanista, racionálně založený, na takové řeči nedbal, a pak ještě před půlnocí vyděšeně pádil pryč. Dávalo se k dobrému, že jediný, kdo tam vydrží přes noc, je filozof Murgaš, Pincova pravá ruka a sám o sobě dost divný pavouk.

V jedné z těch několika málo místností v Legerově ulici jsem toho dne seděl a čekal na přednášejícího. Zatím jsme se ve třech řadách lavic rozsadili sotva čtyři. A právě tehdy se přímo přede mě usadila pěkná dívka, ne úplně nejhubenější. Vlastně nevím, jak ji popsat, aby moje dcery nemohly říct, že je to *bodyshaming*. Jelikož jsem jí koukal na záda, musel jsem si všimnout černého ohonu plného nezkrotných kudrlin. Je možné, že jsem ji na chodbě znamenal již předtím, ale tohle setkání si dobře pamatuju, přestože jsme spolu ani nepromluvili. Četla knihu, a když